

Tonko BARČOT
 Državni arhiv u Dubrovniku
 Arhivski sabirni centar Korčula-Lastovo
 HR-20275 Žrnovo
 tonko.barcot@dad.hr

UDK: 392(497.5)
 Pregledni rad
 Review paper
 Primljeno: 2. listopada 2020.

O BJELOVUČIĆEVU RUKOPISU „NARODNI ŽIVOT I OBIČAJI NA POLUOTOKU RÂTU PELJEŠCU“

SAŽETAK

U ovom tekstu autor daje prikaz manje poznatog arhivskog rukopisa publicista Nikole Zvonimira Bjelovučića, pisanog 1930-ih i 1940-ih. Pisac je, prema Upitnici Antuna Radića, sabrao na jednom mjestu mnoštvo podataka iz povijesti svakodnevice poluotoka Pelješca. Iako Bjelovučić u njemu donosi i znatan dio već objavljenih podataka, ovaj rukopis je i dalje dragocjeno vrelo, prije svega, pelješke nematerijalne kulture koja je netragom nestala.

KLJUČNE RIJEČI: *Arhiv Odsjeka za etnologiju HAZU-a, Nikola Zvonimir Bjelovučić, Pelješac, narodni život, običaji.*

Osnovni podaci o rukopisu

Poznati kulturni radnik, pravnik, političar i publicist koji se bavio književnošću, poviješću, arheologijom, etnografijom Pelješca, ali i širih prostora, Nikola Zvonimir Bjelovučić (Janjina, 1882. – 1952.) započeo je 1935.¹ pisati rukopis pod naslovom „Narodni život i običaji na poluotoku Râtu Pelješcu“. Pisao ga je na pisaćem stroju, a naknadno će ga rukom popravljati

¹Na prvoj stranici rukopisa naveden je datum 26.11.1935., pa bi se on mogao smatrati danom početka pisanja rukopisa.

i dopunjavati. Iako se u literaturi navodi 1936. kao godina dovršetka rukopisa i slanja Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti u Zagrebu (Jasprica Mašinac 1976: 57), izvjesno je kako je to bilo kasnije. Naime, u naknadnim autorovim bilješkama, može se naići na godinu 1942. i 1944. pa se može pretpostaviti da ga je završio tek po isteku II. svjetskog rata. Na omotu rukopisa može se vidjeti napomena o njegovom slanju, i to akademiku Milovanu Gavazziju, poznatom hrvatskom etnologu, pa je izvjesno kako ga je Bjelovučić i poslao Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti za svojeg života.

Rukopis, na ukupno 164 stranice, pohranjen je u sklopu arhiva Odbora za narodni život i običaje Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Otkupljen je odlukom Akademije na sjednici 18.07.1962. za iznos od 89.250 dinara, koji će se isplatiti autorovom sinu, Ivoslavu Bjelovučiću, tadašnjem sucu Općinskog suda u Korčuli.² Rukopis će biti zaveden u Staroj zbirci pod signaturom 242.

Bjelovučić je tekstu priložio i 51 fotografiju koja prati pojedine segmente rukopisa. Uz razglednice – panorame pojedinih peljeških naselja i lokaliteta, tu su i snimke crkava i zgrada (sv. Mihovil kod Stona, sv. Juraj kod Janjije, vila u Sutvidu, Knežev dvor u Janjini...), arheoloških nalaza („greb bogumilskog vojvode“ u Tomislavovcu, kameni ulomci sa starohrvatskom ornamentikom), jedrenjaka Pomorskog društva „Rođaci Bjelovučić“, narodne nošnje (ponikavske, janjinske), kola (kolo u Ponikvama i poskočnica u Janjini pod liricom), kao i peljeških proizvoda (krtolića iz Osobjave, vina, solila iz Stona, gojilišta kamenica...). Rukopisu je priložen i popis narodnih pjesama objavljenih 1910.,³ pri čemu su označene one koje je obuhvatio i u ovom rukopisu.

Da se rukopis čitao i bio u opticaji i prije nego li je otkupljen, svjedoči kartica korištenja rukopisa. Uz prvog korisnika etnomuzikologa Vinka Žganeca, rukopis je koristio i za Pelješac neizbježni Cvito Fisković, poznati hrvatski etnolog Vitomir Belaj, a u novije vrijeme i povjesničar umjetnosti Ivan Viđen, uz ostala potpisana imena.

²HAZU – Odsjek za etnologiju, Stara zbirka. Rukopis „Narodni život i običaji na poluotoku Rātu Pelješcu“, br. 242, bilješka na omotu rukopisa

³Bjelovučić, Nikola Zvonimir. *Pjesme s Pelješca ili Rčanska pjesmarica*. Dubrovnik 1910.

Struktura i sveobuhvatnost rukopisa

Bjelovučić se, pri sastavljanju rukopisa, vodio *Osnovom za sabiranje građe o narodnom životu*, koju je s pratećom *Upitnicom* sastavio otac hrvatske etnografije Antun Radić, i to 1897. Ta je njegova Upitnica bila polazište brojnim suradnicima s terena od kraja 19. st. Zahvaljujući njoj prikupljeno je mnoštvo podataka iz hrvatskih krajeva, ali i šireg južnoslavenskog prostora. Znatan dio prikupljenog gradiva objavljen je (i još se objavljuje) u Zborniku za narodni život i običaje južnih Slavena.

Radić se pri sastavljanju ove Upitnice vodio holističkim pristupom, nastojeći obuhvatiti sve činjenice i pojave kako bi se čovjeka pojmlilo u totalu (Zebec 2020: 221). Stoga njegova pitanja započinju od konteksta, tj. prirode i materijalne kulture, a završavaju iskustvom, znanjem i mudrošću čovjeka.

Njegova Upitnica je formulirana hijerarhijskom strukturom, s glavama, poglavljima i potpoglavljima. No, Bjelovučić je ne slijedi doslovno. On ne samo da preskače pojedina Radićeva pitanja, već ih povezuje, preinačava, izdvaja neke druge natuknice kao zasebne cjeline, razbijajući Radićevu hijerarhiju i uspostavljajući isključivo linearnu strukturu s 89 jedinica, tj. natuknica. Iako je time Bjelovučić potpuno poništio tematsku strukturu Radićeve *Upitnice*, ne može se reći da ju je učinio nepreglednom jer se ipak ne radi o prevelikom broju natuknica. Nadalje, Bjelovučić je s uvođenjem novih natuknica i posebnim nazivima, rukopis podredio više lokalnim specifičnostima pelješkog kraja i života. To je u svakom slučaju njegova prednost. Natuknice su sljedeće:

1. Uvod - Ime i povijest poluotoka
2. Nazivi polu-otočana i veća mjesta
3. Gore i vode
4. Klima
5. Tlo i bilje
6. Životinje – Čagalj na poluotoku
7. More - Brodarstvo i pomorski kapetani s Pelješca
8. Tjelesni ustroj
9. Jezik – Čakavština i štokavština – Ikavština i ijekavština - Tri razna naglasna područja
10. Privreda, zanimanje, ekonomsko stanje i saobraćaj
11. Tumačenje o imenima sela

12. Selo – Gomile – Bogumilski grobovi
13. Hrana
14. Odijelo i obuća
15. Ogrjev i svjetlo
16. Narodno liječenje – Narodno zaklinjanje
17. Tamanjenje živina
18. Orugje i sprave za lov
19. Težačko orugje
20. Težačke sprave
21. Lov
22. Gojenje živoga
23. Obragjivanje zemlje
24. Zgrade
25. Domaći obrt
26. Ženska rukotvorina
27. Dnevni rad
28. Trgovina i derneći
29. Postupak s vlastima
30. Život u obitelji
31. Nazivi u obitelji
32. Život prema dobi
33. Život prema zanimanjima
34. Vjerski život
35. Škola
36. Pravo
37. Običaji
38. Godišnji običaji
39. Božićni običaji
40. Mladenci
41. Kolende – Kolendske pjesme
42. O sv. Vlahu
43. Poklade
44. Uskrсни običaji
45. O Vidovdanu
46. O Ivandanu
47. Kupljenje za žive o Susvetima

48. Paljenje kraljeva i kraljica
49. Porod
50. Ženitba – Ženitbene pjesme
51. Smrt
52. Zabave
53. Dječje igre
54. Igre za starije
55. Ples – Kolo
56. Pjevanje seosko
57. Pjesme – Narodne pjesme s Pelješca
58. Pripovjetke
59. Priče
60. Sobjavska buna
61. Gatke i basne
62. Narodna fantazija
63. Šale
64. Zagonetke
65. Poslovice
66. Zvijezde
67. Ljepota prirode i ljudi
68. Narodno vjerovanje
69. Vile
70. Vještice
71. Mora
72. Pustolovica
73. Vragovi žive u jamama
74. Zaklinjanje popa
75. Crni kućak
76. Kosac ili tenjac
77. Lorko
78. Negromanti
79. Bljuzi i neimaštine
80. Tintilin
81. Podne rogato
82. Zmije i strah od zmije
83. Zmaj

- 84. Gatanja
- 85. Nebo i zrak
- 86. Zemlje i narodi
- 87. Nadimci
- 88. Psihičke osobine.

Bjelovučić nije sva pitanja jednako detaljno obradio. Mnoga je jednostavno preskočio, nemajući za njih podatke ili ih jednostavno nije smatrao relevantnima za Pelješac. Neka je samo ovlaš dotaknuo pa je natuknica „Crni kućak“ ili „Podne rogato“ bila zastupljena s jednom jedinom rečenicom. I uopće su posljednje natuknice kraće opisane jer je Bjelovučić sve godišnje običaje i mitološka bića izvukao kao zasebne jedinice. Bjelovučić ne slijedi sva Radićeva uputstva pa se u poglavlju o jeziku upušta u *jezikoznanstvenu* raspravu.⁴ Gdje može ubaciti svoju već publiciranu materiju o prošlosti Pelješca, on to ubacuje, ne opterećujući se izlazi li time donekle izvan Radićevog okvira. Kao što nije sva pitanja jednako detaljno obradio, tako nije ni sav pelješki prostor jednako obuhvatio. Iako dotiče i pokriva čitav poluotok, primjetno je da su podaci o središnjem Pelješcu i njegovoj Janjini detaljniji i zastupljeniji u ovom rukopisu.

Ono što se posebno izdvaja, po svojoj množini i bogatstvu u rukopisu, jesu ulomci usmene književnosti. Od zaklinjanja poganice, zaklinjanja protiv uroka, preko novogodišnjih kolendi s čitavog Pelješca, svatovskih stihova, do poslovice, zagonetki, narodnih pjesama i priča. Znatan dio ove materije Bjelovučić je već bio objavio u Rčanskoj pjesmarici 1910. kao i njezinom nastavku „Pjesme s Pelješca“ 1912. Tako je Bjelovučić u rukopisu ponovio svih osam kolendi, kao i veliku većinu svatovskih stihova. No, zapisao je i niz neobjavljenih stihova (poneke svatovske, zaklinjanja...), a istovremeno propustio uvrstiti dobar dio objavljenih narodnih pjesama. Stoga je važno napomenuti da je za cjeloviti uvid u bogatu pelješku usmenu predaju, za čije je očuvanje upravo Bjelovučić zaslužan, potreban uvid i u rukopis i u Bjelovučićeva publicirana djela.

⁴HAZU – Odsjek za etnologiju, Stara zbirka. Rukopis „Narodni život i običaji na poluotoku Rātu Pelješcu, br. 242, str. 18-20; Radić 1897: 87.

Prvo lice autora i njegova (sve)upućenost

Bjelovučić je sveprisutan u ovom rukopisu. Ne samo da sam sebe i svoj publicistički niz citira u nizu bilješki, već se i pojavljuje na priličnom broju priloženih fotografija. Čas pozira s ulomcima starohrvatske ornamentike, čas stoji ispred Kneževa dvora u Janjini. Negdje je u ulozi arheologa s pomagačima (na Sućurcu kod Janjine ili u Tomislavovcu kod groba „bogumilskog vojvode“), a na drugima je tek promatrač (izvedba poskočnice pod liricom u Janjini). No, i takvu svoju prisutnost dokumentira i dodatno je posvjedočuje u tumaču slika. Bjelovučić se u rukopisu dodatno identificira kao akter. Tako spominje kako je upravo on 1922. donio 10 mungosa s Mljeta i pustio ih u blizini svoje kuće u Sutvidu.⁵

Autor je itekako upućen u materiju o kojoj piše. Iako kao povjesničar nije uvijek pouzdan,⁶ te je sklon pretjerivanju,⁷ on zaista raspolaže s mnoštvom podataka iz pelješke prošlosti kada navodi, tko je izgradio cestu preko Pelješca, kada je čagalj iskrčan na poluotok ili kada su vođene istrage protiv vještica. Sve je već to Bjelovučić obradio u svojim prethodnim djelima. Vješto povezuje, tj. uspoređuje prošlost i sadašnjost te prepliće izvore i usmenu predaju.

S druge strane, katkad se čini da je Bjelovučić „prepismen“ za ovakvu vrstu rukopisa za koju se traži neutralnija pozicija. Naime, Bjelovučić u tekstu bez sustezanja te s osjećajem (i željom?) ekskluzivnije i slavije prošlosti (i uz sve bogatstvo prošlosti pelješkog svijeta kao prostora preklapanja raznih sfera i utjecaja), iznosi svoja tumačenja o starijim povijesnim horizontima (poput onog o stonskom sv. Mihovilu kao kralju Tomislavu,⁸ ili o religiji, naročito o patarenstvu na Pelješcu) kao neupitne povijesne istine. Teško se oteti dojmu da Bjelovučić u historiografiji, kao i što je bio angažiran u društvu, donekle djeluje kao aktivist. U rukopisu se doduše osjeća i evolucija nekih njegovih dotadašnjih pogleda. Nigdje više ne spominje pravoslavnu vjeru na Pelješcu, o kojoj se bio toliko raspisao početkom 1920-ih,⁹ odnosno u prvim godinama jugoslavenske države.

I kada se čini da bi ga morali okarakterizirati onim koji sve zna i u sve se

⁵HAZU – Odsjek za etnologiju, Stara zbirka. Rukopis „Narodni život i običaji na poluotoku Rātu Pelješcu, br. 242, str. 12.

⁶Glavina, Frano. Bjelovučić, Nikola Zvonimir. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=8004> (1.10.2020.)

⁷Vidi o polemici po pitanju etnografskih granica između Slovenaca i Hrvata: „Slovenska Krajina“. *Jadranski dnevnik* (Split). 261 (8.11.1935.), str. 3.

⁸U svojem tekstu objavljenom 1928. u *Starohrvatskoj prosvjeti* dvojio je između kralja Tomislava i Mihajla Krešimira II (Bjelovučić 1928: 125-126).

⁹Vidi: Bjelovučić 1921: 47-53.

pača, to ipak ne možemo u potpunosti. Iz razloga što na dio pitanja u rukopisu ipak ne daje odgovora i jednostavno odgovara „ne zna se“. I sam će Bjelovučić u posljednjoj rečenici rukopisa naglasiti da bi za detaljniji i uspješniji prikaz Pelješčana bio potreban drugi pisac, a ne rođeni Pelješčanin kao on.

Usporedba s rukopisom Marka Šeparovića „Hrvatski narodni život i običaji u Veloj Luci“

Prostorno najbliži rukopis temeljen na Radićevoj Upitnici napisao je Marko Šeparović Bogomoja (1892.-1944.). Ovaj nešto mlađi gimnazijski profesor povijesti i zemljopisa sabirao je podatke za svoju rodnu Velu Luku. Pisao je gotovo u isto vrijeme kao i Bjelovučić, sredinom 1930-ih. Preklapali su se donekle i po interesu za javni život, članstvu u Družbi Braće Hrvatskog Zmaja¹⁰, pa i profesiji (Bjelovučić je apsolvirao povijest i zemljopis).¹¹ Isto tako, riječ je o rukopisima sličnog obima, sadržaju koji se donekle preklapa zbog prostorne i povijesne bliskosti. Dakako, puno je više različitosti, i ne samo u sadržaju gdje se otkrivaju manji i veći kontrasti pelješkog i korčulanskog svijeta.

Ponajprije, Bjelovučić je za svoj rukopis izvukao dosta podataka iz objavljene literature, i to mahom vlastite. Kod Šeparovića se može uočiti tek jedan jedini citat.¹² Za lušku, a donekle to vrijedi i za povijest otoka Korčule, u ono vrijeme jednostavno nije bila dostupna šira literatura. Dakako, Šeparović je mogao potražiti izvore, pa i rukopis Nikole Ostoića iz 1853. o povijesti Vele Luke, no on ipak nije bio povjesničar znanstvenog profila. Njegovo djelo „Hrvatska povijest djedova unuku“ pisao je prvenstveno s pjesničkim pretenzijama, a rukopis o narodnom životu i običajima u Veloj Luci gradio je gotovo isključivo na usmenoj predaji i svojem priličnom općem znanju.

I Šeparović i Bjelovučić preskaču brojna pitanja. To je i za očekivati jer je Radićeva Upitnica sama po sebi preširoka. No, dok Šeparović striktno poštuje Radićevu hijerarhijsku strukturu i ne radi dodatni iskorak, Bjelovučić improvizira i strukturu podređuje lokalnim specifičnostima.

Razlikuju se i po pitanju perspektive u trenutku pisanja rukopisa.

¹⁰Jasprica Mašinac 1976: 53-56; Barčot 2020: 205.

¹¹Glavina, Frano. Bjelovučić, Nikola Zvonimir. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=8004> (1.10.2020.)

¹²Šeparović Bogomoja 2020: 16. Riječ je o citatu djela Nikole Ostoića „Compendio storico dell'isola di Curzola“ izvorno otisnutom u Zadru 1878., a u pretisku 1999.

Šeparović rukopis piše u Zagrebu, i uopće od djetinjstva ne živi u rodnom kraju. Ta ga fizička odvojenost od zavičaja čini donekle ranjivijim i sklonijim idealiziranju. Čini se da je Šeparović iz te pozicije nešto skloniji uljepšavanju stvarnosti (Barčot 2020: 197-198). Bjelovučić tu i tamo prenaglašava nevinost i uljudnost Pelješčana („nema slučaja da se tuku muž i žena“, „samoubojstva nema“, „narod nije dao zločinaca“, „puk je dobar, radišan“...), no poslije će uz poštenje, radišnost i štedljivost istaknuti i egoizam kao prepoznatljivost Pelješčana: „svaki je za se, svak se dijeli... zavidi drugom... puk je svojeglav... mjesni antagonizam...“¹³ Jer Bjelovučić živi na Pelješcu i uz svoje projekcije o boljoj pelješkoj budućnosti ne može izbjeći barem neki kritični osvrt na stvarnost koja ga okružuje.

S obzirom da pišu u isto vrijeme, istovjetan je i društveno-politički kontekst nastajanja rukopisa. Oba su autora u međuraću fokusirana na djelovanje Hrvatske seljačke stranke, tada stožerne hrvatske stranke, oba ne kriju svoje zamjerke i javno iskazuju poglede o ispravnom i čistom. No, Bjelovučić je tu ipak pragmatičniji. Dok Šeparović pod cijenu gubitka posla ustrajava na svojem društvenom stavu koji je iskazao i naslovom svojeg rukopisa), Bjelovučić će 1935. izaći iz opozicije i naći se na vladinoj listi Jugoslavenske nacionalne stranke Bogoljuba Jeftića (JD 1935: 4; Jasprica Mašinac 1976: 59), a poslije i u Stojadinovićevoj Jugoslavenskoj radikalnoj zajednici (JD 1936: 3).

Vrijednost Bjelovučićevog rukopisa

U završnoj ocjeni Bjelovučićevog rukopisa ne možemo mimoći činjenicu da je nemali dio rukopisa već negdje objavljen. Poput niza narodnih pjesama, ali i niza natuknica kao što je ona pod nazivom „Sobjavska buna“.¹⁴ Bjelovučić je autor koji voli reciklirati, objavljujati isti/slični sadržaj na različitim mjestima. No, i kada se apstrahira taj reciklirani dio u rukopisu, u njemu preostaje i dalje mnoštvo fragmenata iz povijesti pelješke svakodnevice.¹⁵ Od podatka o tome koliko je vremena trebalo za propješačiti čitav otok (12 sati) do naziva svih loza iz međuraća. Bjelovučićev rukopis je dragocjen jer bilježi nematerijalnu kulturu, koja je daleko nestalnija i fragilnija od one materijalne. Pa će tako

¹³HAZU – Odsjek za etnologiju, Stara zbirka. Rukopis „Narodni život i običaji na poluotoku Rātu Pelješcu, br. 242, str. 163-164.

¹⁴Objavljena je pod nazivom „Osobljavska buna“ već 1921. (Bjelovučić 1921: 143).

¹⁵Bjelovučić je već sa svojom manjom knjižicom *Poluotok Rat ili Pelješac* iz 1907. pokazao sklonost fragmentima svakodnevnog života.

Bjelovučić zabilježi jednu neobičnu jezičnu pojavu svojeg vremena i običaj da ženska djeca i mladi govore „kozarski“ da ih se ne razumije te uz samoglasnik svake riječi ubacuju suglasnik „z“ ili „p“. Pa će „On je bio“ glasiti u njihovim ustima „Onzo jeze biziozo“ ili „Onpo jepe bipiopo“.¹⁶ Bjelovučić je zabilježio nemali broj običaja koji su nestali, poput „mirbožala“ poslije ponoćke kada bi se posvađeni mirili, ili su se danas značajno modificirali (paljenje kralja i kraljice). On, nadalje, daje sadržajan i slojevit pregled sadašnjosti (1930-e), a njegov rukopis je i iznimno svjedočanstvo horizonta promjena. Bjelovučić tako bilježi nestajanje narodne nošnje (u to vrijeme još su je jedini Ponikovci nosili, i to s klobukom od slame s perjem i šarenim fijokama), propadanje stočarstva (nekada velika stada koza) i gradnju velikog broja *gustijerni* u proteklih 50 godina (krajem 19. i početkom 20. st.). Bjelovučićev rukopis je i vrijedna sociološka studija u kojoj se ogledaju razlike između zapadnog i središnjeg dijela Pelješca s onim istočnim, koji je Bjelovučić ocijenio konzervativnijim te gospodarski i kulturno zaostalijim.

Ono što fascinira činjenica je koju Bjelovučić često ističe u rukopisu, a to je bogatstvo pelješkog međuraća. Možda Bjelovučićev navod da na Pelješcu nitko ne ide bos i nije baš u potpunosti bio točan, no Bjelovučiću možemo vjerovati da u godinama kada se susjedni otok Korčula muči s preživljavanjem, između ostaloga i preko nadničarenja na Pelješcu, ovaj je poluotok gotovo svijet obilja koji na stolu katkad nudi svih šest sljedova (kava – ručak – objed – užina – večera – povečera). I zbog ovog detalja, može se zaključiti da je Bjelovučićev rukopis pravo malo etnografsko bogatstvo te zaslužuje da se poslije više od 80 godina od nastanka konačno i integralno objavi.

IZVORI:

- HAZU, Odsjek za etnologiju, Stara zbirka
- Nikola Zvonimir Bjelovučić, Narodni život i običaji na poluotoku Rātu Pelješcu

¹⁶HAZU – Odsjek za etnologiju, Stara zbirka. Rukopis „Narodni život i običaji na poluotoku Rātu Pelješcu, br. 242, str. 20.

WEB IZVORI:

- Stare fotografije Janjine - <https://www.facebook.com/janjina/photos>

LITERATURA:

- Barčot, Tonko. „O autoru i životnoj beskompromisnosti“. U: *Hrvatski narodni život i običaji u Veloj Luci*. Vela Luka 2020., str. 189 – 207.
- Bjelovučić, Nikola Zvonimir. *Poluotok Rat ili Pelješac*. Zagreb 1907.
- Bjelovučić, Nikola Zvonimir. *Pjesme s Pelješca ili Rćanska pjesmarica*. Dubrovnik 1910.
- Bjelovučić, Nikola Zvonimir. *Pjesme s Pelješca – II. dio*. Dubrovnik: vlastita naklada, 1912.
- Bjelovučić, Nikola Zvonimir. *Povijest Poluotoka Rata (Pelješca) sa dijelom povijesti Zahumlja (Hercegovine) i Dubrovačke republike*. Split 1921.
- Bjelovučić, Nikola Zvonimir. „Hrvatska kruna u Stonu“. *Starohrvatska prosvjeta*, vol. II, 1-2, Zagreb-Knin 1928., str. 122 - 126.
- „Dr. Niko Zvonimir Bjelovučić napustio Jevtića“. *Jadranski dnevnik* (Split). 88 (15.4.1936.), str. 3.
- Glavina, Frano. „Bjelovučić, Nikola Zvonimir“. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. URL: <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=8004>>.
- Jasprica Mašina, Vlaho. *Povjesna kronika Janjine*. Janjina: vlastita naklada, 1976.
- „Kandidatura dra Bjelovučića“. *Jadranski dnevnik* (Split). 63 (15.3.1935.), str. 4.
- Radić, Antun. „Osnova za sabiranje i proučavanje građe o narodnom životu“. *Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena 2*, Zagreb 1897., str. 1 - 88.
- „Slovenska Krajina“. *Jadranski dnevnik* (Split). 261 (8.11.1935.), str. 3.
- Šeparović Bogomoja, Marko. *Hrvatski narodni život i običaji u Veloj Luci*. Vela Luka: Lanterna Vela Luka, 2020.
- Zebeć, Tvrtko. „O Bogomojinim zapisima narodnih običaja u Veloj Luci“. U: *Hrvatski narodni život i običaji u Veloj Luci*. Vela Luka 2020., str. 209 – 216.

ABOUT THE BJELOVUČIĆ'S MANUSCRIPT "FOLK LIFE AND CUSTOMS ON THE PELJEŠAC PENINSULA"

ABSTRACT

This work gives an overview of the lesser-known archival manuscript of the publicist Nikola Zvonimir Bjelovučić, written in the 1930s and 1940s. Using the Questionnaire of Antun Radić, Bjelovučić collected a significant amount of historical data about the everyday life of the Pelješac peninsula. Although Bjelovučić included a number of already published data in his manuscript, the manuscript is still a valuable source of the intangible culture of Pelješac that has disappeared without a trace.

KEY WORDS: *Etnology Division Archive (HAZU), Nikola Zvonimir Bjelovučić, Pelješac, folk life, customs*

Don Ivo Čučuković i Nikola Zvonimir Bjelovučić (desno) s kamenim pločama starohrvatske ornamentike u pridvorju crkve Gospe od Lužina u Stonu. Stare fotografije Janjine.

*URL: <https://www.facebook.com/janjina/photos/a.341447559200658/2515463878465671>
(2.10.2020.)*